

بررسی تاریخی تطبیقی مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های
تخصصی سازمان ملل متحد و سازمان‌های بین‌المللی

تألیف

ایرج رحیم پور اصل

سرشناسه	برحیمپور اصل، ایرج، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	بررسی تاریخی تطبیقی مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد و سازمان‌های بین‌المللی
مشخصات نشر	تألیف ایرج رحیمپور اصل.
مشخصات ظاهری	تهران: آریا نقش، ۱۳۹۸.
شابک	۲۵۹: ص.: مصور، نقشه (رنگی).
وضعیت درست نویسی	۳-20-6865-622-978: ۳۷۰۰۰۰ ریال
یادداشت	فیفا
موضوع	کتابنامه: ص. ۲۴۶ - ۲۵۹.
موضوع	سازمان‌های بین‌المللی -- مصونیت‌ها و امتیازهای حقوقی
موضوع	International agencies -- Privileges and immunities:
موضوع	سازمان ملل متحد -- مصونیت‌ها و امتیازهای حقوقی
موضوع	United Nations -- Privileges and immunities:
رده بندی کنگره	KJ ۵۲۱
رده بندی دیویی	۳۴۱/۲۳
شماره کتابشناسی ملی	۶۰۰۲۰۹۹۰

تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۷۲۸۹	تهران، میدان انقلاب، خیابان دارگر جنوبی
www.arianaghsh20.ir	خیابان وحید نظری، پلاک ۱۵۰، واحد ۱۵

بررسی تاریخی تطبیقی مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد و سازمان‌های بین‌المللی

تألیف: ایرج رحیمپور اصل

چاپ: چاپ اول - ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۷۰۰۰ تومان

شابک: ۳-۲۰-۶۸۶۵-۶۲۲-۹۷۸

فهرست مطالب

۱۳	 مقدمه
----	-------------

فصل اول

۱۷	 مزایا و مصونیت‌ها در حقوق بین‌الملل
۱۸	 ۱-۱. مقدمه
۱۹	 ۲-۱. منسوخ شدن نظریه مصونیت مطلق دولت‌ها
۲۰	 ۳-۱. پیشنهاد های نهادهای غیررسمی، جامعه ملل و سازمان ملل متحد
۲۹	 ۱-۳-۱. روه بریتانیا
۳۳	 ۲-۳-۱. روه ایالات متحده
۳۸	 ۴-۱. وضعیت حقوق نیروهای مسلح در سرزمین خارجی در زمان صلح
۳۹	 ۱-۴-۱. نظریه‌های مربوط به مصونیت نیروهای مسلح
۴۱	 ۲-۴-۱. تئوری مصونیت بلاحت‌دار
۴۲	 ۳-۴-۱. برخی توافق‌نامه‌های اخیر مورد وضعیت نیروهای بازدیدکننده
۴۷	 ۵-۱. کشتی‌های عمومی
۴۷	 ۱-۵-۱. کشتی‌های عمومی مسلح
۴۸	 ۲-۵-۱. کشتی‌های عمومی مشغول فعالیت تجاری
۴۹	 ۳-۵-۱. نمایندگی‌های دیپلماتیک
۴۹	 ۶-۱. مبانی نظری مصونیت دیپلماتیک
۵۰	 ۱-۶-۱. روندهای اخیر در قانون مصونیت‌های دیپلماتیک
۵۲	 ۲-۶-۱. بررسی پیش نویس مواد روابط دیپلماتیک و مصونیت
۶۳	 جمع‌بندی

فصل دوم

	وضعیت حقوقی، مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و دفاتر مرکزی‌های آنها
۶۷	
۶۸	 ۱-۲. مقدمه
۷۳	 ۲-۲. ریشه قانونی مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی
۸۱	 ۳-۲. شخصیت حقوقی و صلاحیت حقوقی سازمان‌ها
۹۷	 ۴-۲. قابلیت اجرایی قانون محلی در دفاتر مرکزی سازمان‌ها
۱۰۰	 ۱-۴-۲. اختیار وضع مقررات قابل اجرا در داخل منطقه دفاتر مرکزی

۲-۴-۲. معاملات صورت گرفته در دفاتر مرکزی سازمان‌ها.....	۱۰۳
۲-۴-۳. جرائم ارتكابی در دفاتر مرکزی سازمان‌ها.....	۱۰۵
۲-۴-۴. مصونیت از تعرض دفاتر مرکزی سازمان‌ها.....	۱۰۷
۲-۴-۴-۱. مصونیت از تفتیش دفاتر مرکزی سازمان‌ها و اموال مستقر آن‌ها.....	۱۰۷
۲-۴-۴-۲. حق ورود نهادهای کشور میزبان به مقرر سازمان‌ها.....	۱۰۹
۲-۴-۴-۳. استفاده از اماکن سازمان‌ها به عنوان محل پناهندگی.....	۱۱۱
۲-۴-۵. وظایف کشورها جهت حمایت از دفاتر مرکزی سازمان‌ها.....	۱۱۲
۲-۴-۶. معافیت مالیاتی و سایر مصونیت‌های سازمان‌های بین‌المللی.....	۱۱۶
۷-۴-۱.۲. ضمانت ارتباطی سازمان‌ها.....	۱۲۴
۲-۴-۸. جلوگیری از سوءاستفاده از مزایا و مصونیت‌ها توسط سازمان‌ها.....	۱۲۸
جمع‌بندی.....	۱۳۱

فصل سوم

مزایا و مصونیت‌های سازمان‌های مقام‌های رسمی آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد..	۱۳۳
۳-۱ مقدمه.....	۱۳۴
۳-۲. مزایا و مصونیت‌های مقام‌های رسمی آژانس‌های تخصصی سازمان ملل.....	۱۳۵
۳-۲-۱. مصونیت از تعقیب قضایی.....	۱۳۵
۳-۲-۲. مصونیت شخصی.....	۱۴۲
۳-۲-۳. معافیت از مالیات بر درآمد ملی.....	۱۴۴
۳-۲-۴. معافیت از تعهدات خدمات کشوری.....	۱۵۲
۳-۲-۵. معافیت‌های گمرکی و تسهیلات وارداتی.....	۱۵۷
۳-۲-۶. معافیت از محدودیت‌های مهاجرت و ثبت نام خارجیان.....	۱۶۴
۳-۲-۷. تسهیلات تبادل ارز و رجعت به میهن.....	۱۶۸
۳-۲-۸. تسهیلات مسافرتی.....	۱۷۰
۳-۲-۹. لغو مصونیت.....	۱۷۴
۳-۳. مزایا و مصونیت‌های مدیران اجرایی و سایر مسئولان ارشد.....	۱۷۵
۳-۴. حق دولت خارجی برای اخراج مسئولان رسمی.....	۱۷۹
جمع‌بندی.....	۱۸۵

فصل چهارم

مزایا و مصونیت‌های نمایندگان کشورهای عضو آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی.....	۱۸۷
--	-----

۱۸۸	۴-۱. مقدمه
۱۹۲	۴-۲. مصونیت عدم تعرض شخصی و مصونیت عدم تعرض به مستندات
۱۹۵	۴-۳. مصونیت از تعقیب قضائی
۱۹۸	۴-۴. آزادی از پرداخت مالیات
۱۹۹	۴-۵. آزادی ارتباطات
۲۰۰	۴-۶. معافیت از محدودیت‌های مهاجرتی، ثبت نام خارجیان، و تعهدات خدمات ملی
۲۰۳	۴-۷. پول رایج یا تسهیلات تبدیل ارز
۲۰۴	۴-۸. گمرک و سایر تسهیلات
۲۰۹	۴-۹. نمایندگن ملی کشور میزبان
۲۱۱	۴-۱۰. لغو مصونیت
۲۱۲	۴-۱۱. نمایندگن دائم یا موقت
۲۱۷	۴-۱۲. حق کشور میزبان جهت اخراج نمایندگان
۲۲۰	جمع‌بندی

فصل پنجم

۲۲۱	مزایا و مصونیت‌های متخصصان آزادانهارا خصوصی سازمان ملل متحد
۲۲۲	۵-۱. مقدمه
۲۲۴	۵-۲. مصونیت عدم تعرض شخصی
۲۲۶	۵-۳. مصونیت از پیگرد قانونی
۲۲۷	۵-۴. معافیت از پرداخت مالیات
۲۲۷	۵-۵. تسهیلات ارز یا تبادل ارزی
۲۲۸	۵-۶. مصونیت از تعرض به مستندات و اوراق
۲۲۹	۵-۷. تسهیلات ارتباطی
۲۳۰	۵-۸. معافیت از محدودیت‌های مهاجرتی، ثبت نام خارجیان و تعهدات خدمات ملی
۲۳۱	۵-۹. تسهیلات مربوط به سفر و اسباب
۲۳۳	۵-۱۰. لغو مصونیت
۲۳۴	جمع‌بندی
۲۳۵	نتیجه‌گیری

کتاب‌نامه

۲۴۶	منابع فارسی
۲۴۷	منابع انگلیسی

۲۵۴.....	منابع فرانسوی
۲۵۵.....	مستندات جامعه ملل
۲۵۵.....	مستندات سازمان ملل متحد
۲۵۶.....	مستندات سایر سازمان‌ها
۲۵۶.....	مستندات کشورها
۲۵۸.....	پرونده‌ها

www.ketab.ir

پیشگفتار

قرن گذشته، دوره تحولات انقلابی در بسیاری از زمینه‌های فعالیت‌های بشری، از جمله در زمینه نهادها و اندیشه‌ها بود. این دوره شاهد، نیاز گسترده‌ای برای تنظیم نهادهای دولتی و مفاهیم حقوقی در خصوص همکاری‌های بین‌المللی بود. در خلال نیمه اول قرن با اشاعه جنگ جهانی اول، همکاری دولت‌ها از رویه‌ها و کانال‌های سنتی دیپلماتیک خارج گردید، و به طور وسیعی محدود به سازمان‌های بسیار فنی شد، که عمدتاً آنها به عنوان اتحادیه‌های بین‌المللی عمومی^۱، شناخته می‌شدند، و به مواردی از قبیل؛ بهبود ارتباطات پستی^۲ و کنترل بیمارهای مسری^۳ می‌پرداختند. در پایان جنگ جهانی اول، با تأسیس جامعه ملل^۴ و سازمان بین‌المللی کار، همکاری بین‌المللی سازمان یافته، حائز اهمیت بسیاری شد، و نیاز، به تأمین بستر قانونی و حقوقی ابزارهای این همکاری‌ها، به منظور تسهیل کارکرد موثر آنها مورد شناسایی قرار گرفت. از آنجائیکه بر پایه حقوق بین‌الملل سنتی، حاکمیت دولت از مزایا و مصونیت‌ها برخوردار بودند، از منظر حقوقی، تعمیم این موضوع به سازمان‌های بین‌المللی اقدام بسیار دشواری می‌نمود. سازمان‌های بین‌المللی نوین، سعی کردند این که وظایف دولت‌های ملی را عهده‌دار شده بودند، ولی از در اختیار داشتن قدرت فائقه دولت‌هایی بهره‌مند بودند. عدم موفقیت جامعه ملل در دستیابی به هدف اصلی خود، منجر به کاهش مستمر در نقش همکاری‌های سازمان یافته بین‌المللی نگردید.

در حقیقت، پس از جنگ، کشورها بر آن شدند تا برای دستیابی به اهداف مشترکی، از قبیل؛ حفظ صلح و ارتقاء رفاه عمومی که از ضروری‌ترین نیازهای بشری می‌باشد، الزام بیشتری جهت همکاری داشته باشند. به دور از هرج و مرج و نابودی‌های جنگ، از یک سو و نیازهای شناخته شده برای دوران پس از جنگ از سویی دیگر، از دهه‌های گذشته سیستم بسیار گسترده و پیچیده‌ای از آژانس‌های بین‌المللی عمومی و تخصصی، در ابعاد جهانی و منطقه‌ای بوجود آمده بود، که هر کدام با قدرت محدود، وظایف مهمی را بر عهده داشتند. دولت‌ها بر این موضوع به توافق رسیده بودند که سازمان‌های دائمی جدید، به عنوان وسیله‌ای برای دستیابی به اهداف مشترک‌شان می‌باشند، که از طریق جلسات مکرر سازمان‌های بین‌المللی و تخصیص کارمندان دائمی جهت ایفای نقش در این ارگان‌ها، حاصل می‌گردد، و این سازمان‌ها به روش‌های مختلف، بطور موثری موجب دستیابی کشورها به اهداف مشترک‌شان خواهند شد.

1 Public International Unions

2 Improvement of Postal Communications

3 The Control of Contagious Diseases

4 The League of Nations

در ارتباط با وضعیت حقوقی این نهادها، میزان مزایا و مصونیت‌های نمایندگان ملی در جلسات این سازمان‌ها و میزان مزایا و مصونیت‌های مسئولان بین‌المللی سوالات مهمی بودند که به یکباره اهمیت و اضطرار بیشتری کسب کردند. هر چند تئوری‌های منطقی که مبتنی بر مفاهیم حاکمیت دولت به منظور ارائه پاسخ مطرح بودند ولی آن تئوری‌ها نیز در ارائه پاسخ‌های جامع و مانع چندان موثر واقع نشدند. در عوض پاسخ‌های با توجه الزامات کارکرد مؤثر سازمان‌های تخصصی ارائه گردید. این در حالی بود که آژانس‌های تخصصی به اندازه سازمان ملل متحد¹ توجه عمومی را به خود جلب نکرده بود، کار آنها از بسیاری جهات به نیازها و آمال مورد نیاز مردم نزدیک تر بود. علاوه بر این، آژانس‌های تخصصی به عنوان عوامل اجرایی فعالیت می‌کنند یا در بسیاری از عملیات‌های مهم‌تر سازمان ملل متحد همکاری می‌نمایند. از همین روی، مطالعه وضعیت حقیقه ویژه آنها و مزایا و مصونیت‌هایی که از آنها برخوردار می‌باشند، از اهمیت عملی و همچنین نظری برخوردار است. این کتاب، با استناد به بررسی دقیق مستندات و سایر شواهد موجود در رساله‌ها، آمارات سازمان‌ها تقریر یافته است لذا این اثر می‌تواند به عنوان راهنمایی ارزشمند جهت تدوین نظریه‌هایی که بر اساس آن مزایا و مصونیت‌ها اعطاء شده‌اند، تلقی گردد. همچنین اثری مفید برای کسانی است که علاقه‌مند به تعمق در جزئیات خاص مربوط به مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی هستند.